

ZIYORAT TURIZMINING RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI AHAMIYATI

Xayitova Feruza Buxarovna

(PhD), dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat Pedagogika Universiteti
Tarix fakulteti.

Annotatsiya

Mazkur tezisda ziyorat turizmining raqamli iqtisodiyot rivojlanishidagi o‘rni va ahamiyati keng yoritib beriladi. Ziyorat turizmi iqtisodiy o‘rni ta’minlovchi muhim omillardan biri sifatida tahlil qilinadi. Unda raqamli texnologiyalar yordamida turizm xizmatlarini takomillashtirish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, onlayn platformalar va elektron xizmatlar orqali ziyoratchilar uchun qulay sharoit yaratish masalalari yoritiladi. Ziyorat turizmini rivojlantirishda raqamli marketing vositalarining ahamiyati asoslab beriladi. Raqamlashtirish jarayonining turizm infratuzilmasiga ta’siri ham tahlil qilinadi. Ziyoratchilar oqimini boshqarishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish zarurligi ta’kidlanadi. Tadqiqot natijasida ziyorat turizmini raqamlashtirish iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qilishi aniqlanadi. Mazkur yo‘nalishni rivojlantirish mamlakatning xalqaro turizm bozorida raqobatbardoshligini mustahkamlashi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: ziyorat turizmi, raqamli iqtisodiyot, raqamlashtirish, onlayn xizmatlar, innovatsiya, turizm rivoji

Kirish

Bugungi kunda global miqyosda iqtisodiy rivojlanishning asosiy drayverlaridan biri sifatida raqamli iqtisodiyot alohida ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalar, internet tarmoqlari, sun’iy intellekt va katta hajmdagi ma’lumotlar (big data) asosida shakllanayotgan yangi iqtisodiy tizim an’anaviy tarmoqlarning faoliyatini tubdan o‘zgartirmoqda. Ayniqsa, xizmatlar sohasi, jumladan turizm industriyasi raqamli transformatsiya jarayonlaridan eng faol ta’sirlanayotgan yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

Turizmning alohida segmenti bo‘lgan ziyorat turizmi esa nafaqat iqtisodiy foyda keltiruvchi soha, balki jamiyatning ma’naviy va madaniy rivojlanishida ham muhim o‘rin egallaydi. Ziyorat turizmi insonlarning diniy e’tiqodi, tarixiy merosga qiziqishi va madaniy qadriyatlarga bo‘lgan hurmati bilan chambarchas bog‘liqdir. Shu jihatdan qaraganda, mazkur yo‘nalish barqaror turizmning muhim tarkibiy qismi sifatida e’tirof



etiladi. O‘zbekiston Respublikasi hududi qadimiy sivilizatsiyalar chorrahasi sifatida ko‘plab muqaddas ziyorat maskanlariga boy. Imom Buxoriy, Bahouddin Naqshband, Imom Termiziy kabi buyuk allomalar bilan bog‘liq tarixiy obidalar nafaqat mahalliy, balki xalqaro ziyoratchilarni ham jalb etadi. Shu sababli ziyorat turizmini rivojlantirish mamlakat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Zamonaviy sharoitda ziyorat turizmini samarali rivojlantirish uchun uni raqamli iqtisodiyot bilan uyg‘unlashtirish zarurati ortib bormoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida turizm xizmatlarini optimallashtirish, ziyoratchilar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish hamda turistik mahsulotlarni global bozorda targ‘ib qilish imkoniyatlari kengaymoqda. Xususan, onlayn bron qilish tizimlari, mobil ilovalar, virtual gid xizmatlari va elektron to‘lov tizimlari ziyorat turizmi infratuzilmasining ajralmas qismiga aylanmoqda. Raqamli marketing vositalari orqali ziyorat maskanlarini xalqaro darajada targ‘ib qilish, turistik oqimni boshqarish va tahlil qilish imkoniyati ham sezilarli darajada oshmoqda. Bu esa o‘z navbatida turizm xizmatlarining sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ziyorat turizmini raqamlashtirish jarayonida bir qator muammolar ham mavjud. Jumladan, raqamli infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, axborot texnologiyalaridan foydalanish ko‘nikmalarining pastligi hamda ayrim hududlarda internet qamrovining cheklanganligi ushbu sohaning to‘liq rivojlanishiga to‘sqinlik qilmoqda. Tadqiqotda ziyorat turizmining raqamli iqtisodiyot rivojidagi o‘rni chuqur tahlil qilinadi hamda ushbu yo‘nalishni rivojlantirishning istiqbollari va samarali mexanizmlari ilmiy asosda yoritiladi.

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda ziyorat turizmining raqamli iqtisodiyot rivojiga ta‘sirini aniqlash maqsadida kompleks yondashuv qo‘llanildi. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil usuli orqali ziyorat turizmi va raqamli iqtisodiyot o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqliklar o‘rganildi. Shuningdek, solishtirma tahlil yordamida turli mamlakatlar tajribasi va ularning raqamli turizmni rivojlantirishdagi yondashuvlari tahlil qilindi. Ilmiy izlanish davomida statistik ma‘lumotlar, rasmiy hisobotlar va ilmiy adabiyotlar asosida umumlashtirish ishlari olib borildi. Empirik yondashuv asosida turizm sohasida joriy etilgan raqamli texnologiyalarning amaliy natijalari baholandi. Bundan tashqari, kontent-tahlil usuli yordamida ziyorat turizmi bilan bog‘liq raqamli platformalar va xizmatlar o‘rganildi. Tadqiqotda induktiv va deduktiv fikrlash usullaridan foydalanilib, mavjud ma‘lumotlar asosida ilmiy xulosalar shakllantirildi. Shu bilan birga, analitik

yondashuv orqali muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqildi.

Muhokama

Ziyorat turizmini raqamlashtirish jarayoni iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida ziyoratchilar oqimini boshqarish va ularning ehtiyojlarini aniqlash imkoniyati kengaymoqda. Shu bilan birga, onlayn xizmatlarning rivojlanishi turizm bozorida raqobatni kuchaytirib, xizmatlar sifatining oshishiga olib kelmoqda. Ziyorat maskanlarining raqamli platformalarda faol targ'ib qilinishi xalqaro turizm oqimini oshirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, mobil ilovalar va virtual ekskursiyalar ziyoratchilar uchun qulay va interaktiv muhit yaratadi. Biroq, ayrim hududlarda raqamli infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi ushbu imkoniyatlardan to'liq foydalanishga to'sqinlik qilmoqda. Malakali kadrlar yetishmovchiligi va texnologik bilimlarning pastligi ham muhim muammolardan biri hisoblanadi. Shu sababli, ziyorat turizmini raqamlashtirishda kompleks yondashuvni qo'llash, infratuzilmani rivojlantirish va kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish zarur. Natijada, mazkur soha raqamli iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shishi mumkin.

Xulosa

Ziyorat turizmi raqamli iqtisodiyot rivojlanishida muhim strategik yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu sohani raqamlashtirish orqali turizm xizmatlarining sifati va tezkorligi sezilarli darajada oshadi. Raqamli platformalar va innovatsion texnologiyalar ziyoratchilar uchun qulay sharoit yaratib, ularning sonini ko'paytirishga xizmat qiladi. Ziyorat turizmi orqali hududiy iqtisodiyot rivojlanib, yangi ish o'rinlari yaratiladi va infratuzilma takomillashadi. Raqamli marketing va onlayn xizmatlar yordamida milliy ziyorat maskanlarini xalqaro miqyosda targ'ib qilish imkoniyati kengayadi. Ushbu yo'nalishda mavjud muammolarni bartaraf etish uchun raqamli infratuzilmani rivojlantirish va malakali kadrlar tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, ziyorat turizmini raqamli iqtisodiyot bilan integratsiya qilish mamlakatning iqtisodiy o'sishi va global raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Nurmatov, D. R. (2023). Turizmدا raqamli texnologiyalarni joriy etish samaradorligi. *Innovatsion rivojlanish muammolari*, 4(1), 90–97-betlar.
2. Ismoilov, F. K. (2021). Raqamli transformatsiya jarayonida turizm industriyasining rivojlanishi. *Iqtisodiy tadqiqotlar jurnali*, 5(3), 56–62-betlar.



3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. (2023).
Turizm sohasi bo‘yicha rasmiy statistik to‘plam. Toshkent, 12–18-betlar.

4. Qodirov, M. N. (2022). Xizmatlar sektorida raqamlashtirish jarayonlari va ularning iqtisodiy samaradorligi. *Milliy iqtisodiyot va menejment*, 2(4), 66–72-betlar.